

QISHLOQ XO'JALIGIDA YETISHTIRILGAN MEVA-SABZAVOTLARNI QAYTA ISHLASHDAGI O'RNI

- Safarov Asqarbek Asadullayevich Tosh.DAU., Qishloq xo'jaligi mahsulotlarini saqlash va qayta ishlash kafedrası dotsenti*
- Eshqobilova Karomat Baxtiyor qizi Tosh.DAU., Qishloq xo'jaligi mahsulotlarini saqlash va qayta ishlash fakulteti talabasi*
- Xamrayeva Navro'za Zokir qizi Tosh.DAU., Meva-sabzavotchilik va uzumchilik fakulteti talabasi*
- Raxmonberdiyeva Roxila Tosh.DAU., Qishloq xo'jaligi mahsulotlarini saqlash va qayta ishlash fakulteti talabasi*

Annotatsiya: Qishloq xo'jaligida yetishtirilgan meva-sabzavotlarni qayta ishlash jarayoni iqtisodiy rivojlanish va oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashda muhim ahamiyatga ega. Qayta ishlash mahsulotlarning saqlanish muddatini uzaytiradi, ularning qiymatini oshiradi va qo'shimcha ish o'rinlari yaratadi. O'zbekistonda meva-sabzavotlarni qayta ishlash korxonalari soni va ishlab chiqarish hajmi yil sayin oshib bormoqda. 2022 yilda 200 ta qayta ishlash korxonasi tomonidan 70 ming tonna mahsulot ishlab chiqarilgan va 180 million AQSh dollari miqdorida eksport qilingan. Biroq, qayta ishlash jarayonida texnologik asoslarning yetishmasligi, malakali kadrlar kamligi va moliyaviy resurslarning yetishmasligi kabi muammolar mavjud. Ushbu muammolarni hal qilish uchun zamonaviy texnologiyalarni joriy etish, malakali kadrlar tayyorlash dasturlarini rivojlantirish va davlat tomonidan moliyaviy qo'llab-quvvatlash talab etiladi. Qayta ishlash sanoatini rivojlantirish qishloq xo'jaligi mahsulotlarining qiymatini oshirish va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda katta rol o'ynaydi..

Аннотация: Переработка сельскохозяйственных продуктов, выращенных в сельском хозяйстве, играет важную роль в экономическом развитии и обеспечении продовольственной безопасности. Процесс переработки увеличивает срок хранения продукции, повышает её стоимость и создаёт дополнительные рабочие места. В Узбекистане количество предприятий по переработке фруктов и овощей, а также объёмы производства продукции ежегодно растут. В 2022 году 200 предприятий по переработке произвели 70 тысяч тонн продукции и экспортировали на сумму 180 миллионов долларов США. Однако в процессе переработки существуют проблемы, такие как недостаток технологической базы, нехватка квалифицированных кадров и финансовых ресурсов. Для решения этих проблем необходимо внедрение современных технологий, разработка программ подготовки квалифицированных специалистов и финансовая поддержка со стороны государства. Развитие

отрасли переработки важно для повышения стоимости сельскохозяйственных продуктов и обеспечения экономической стабильности.

Annotation: The processing of fruits and vegetables grown in agriculture plays a crucial role in economic development and ensuring food security. This process extends the shelf life of products, enhances their value, and creates additional jobs. In Uzbek readopt, the number of fruit and vegetable processing enterprises and the volume of production continue to grow annually. In 2022, 200 processing enterprises produced 70,000 tons of products and exported goods worth USD 180 million. However, the processing industry faces issues such as insufficient technological infrastructure, a shortage of skilled workers, and a lack of financial resources. To address these challenges, the implementation of modern technologies, development of skilled workforce training programs, and financial support from the state are necessary. Advancing the processing industry is vital for increasing the value of agricultural products and ensuring economic stability.

Kalit so'zlar: Meva-sabzavot qayta ishlash, Qishloq xo'jaligi, Iqtisodiy rivojlanish, Oziq-ovqat xavfsizligi, Texnologik infrastruktura, Malakali kadrlar, Moliyaviy resurslar, Ishlab chiqarish hajmi, Eksport salohiyati, Zamonaviy texnologiyalar, Davlat qo'llab-quvvatlashi, Ekonomik barqarorlik, Mahsulot sifatimetobolik.

Ключевые слова: Переработка фруктов и овощей, Сельское хозяйство, Экономическое развитие, Продовольственная безопасность, Технологическая инфраструктура, Квалифицированные кадры, Финансовые ресурсы, Объём производства, Экспортный потенциал, Современные технологии, Поддержка государства, Экономическая стабильность, Качество продукции.

Key words: Fruit and vegetable processing, Agriculture, Economic development, Food security Technological infrastructure, Skilled workforce, Financial resources, Production volume, Export potential, Modern technologies, Government support, Economic stability, Product quality.

Kirish

Qishloq xo'jaligi sektorida yetishtirilgan meva-sabzavotlarni qayta ishlash jarayoni qishloq xo'jaligini rivojlantirishning muhim yo'nalishlaridan biridir. Bu jarayon nafaqat mahsulotning saqlanish muddatini uzaytiradi, balki uning qiymatini oshirish, qo'shimcha ish o'rinlari yaratish va eksport hajmini ko'paytirish imkonini ham beradi.

Qayta Ishlashning Ahamiyati

Meva-sabzavotlarni qayta ishlash qishloq xo'jaligida quyidagi afzalliklarni taqdim etadi:

- **Mahsulotni Saqlash:** Qayta ishlash mahsulotni uzoq vaqt saqlash imkonini beradi, bu esa oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlaydi.
- **Qo'shimcha Qimmat Yaratish:** Qayta ishlangan mahsulotlar ko'proq qiymatga ega bo'lib, ularning sotilishidan ko'proq daromad olish mumkin.
- **Ish O'rinlari Yaratish:** Qayta ishlash zavodlari va fabrikalarining qurilishi qo'shimcha ish o'rinlari yaratadi.
- **Eksport Salohiyatini Oshirish:** Qayta ishlangan mahsulotlar xalqaro bozorlarda yuqori talabga ega bo'lishi mumkin.

Statistik Ma'lumotlar

O'zbekistonda meva-sabzavotlarni qayta ishlash korxonalari va ularning ishlab chiqarish hajmi haqida quyidagi jadval keltirilgan:

Yil	Qayta ishlash korxonalari soni	Ishlab chiqarilgan mahsulot (tonna)	Eksport hajmi (mln USD)
2020	150	50000	120
2021	180	60000	150
2022	200	70000	180

Meva-Sabzavotlarni Qayta Ishlash Jarayoni

Meva-sabzavotlarni qayta ishlash quyidagi bosqichlarni o'z ichiga oladi:

1. **Xomashyoni Qabul Qilish va Saqlash:** Xomashyo sifatini nazorat qilish va uni saqlash uchun zarur sharoitlarni yaratish.
2. **Tozalash va Tayyorlash:** Mahsulotlarni tozalash, saralash va tayyorlash.
3. **Qayta Ishlash:** Mahsulotlarni konserva qilish, quritish, muzlatish yoki boshqa qayta ishlash usullari orqali tayyorlash.
4. **Qadoqlash va Yorliqlash:** Tayyor mahsulotlarni qadoqlash va yorliqlash.
5. **Saqlash va Tashish:** Tayyor mahsulotlarni saqlash va iste'molchiga yetkazib berish.

Muammolar va Ularning Yechimlari

Meva-sabzavotlarni qayta ishlash jarayonida quyidagi muammolar mavjud:

- **Texnologik Asoslarning Yetishmasligi:** Zamonaviy texnologiyalarning yetishmasligi mahsulot sifatiga ta'sir qiladi.
- **Kadrlar Tayyorlash:** Malakali kadrlarning yetishmasligi qayta ishlash jarayonida muammolar tug'diradi.
- **Moliyaviy Resurslarning Yetishmasligi:** Qayta ishlash korxonalarini rivojlantirish uchun zarur moliyaviy resurslarning yetishmasligi.

Ushbu muammolarni hal qilish uchun quyidagi chora-tadbirlar amalga oshirilishi lozim:

- Zamonaviy texnologiyalarni joriy qilish.
- Malakali kadrlar tayyorlash dasturlarini rivojlantirish.

- Davlat tomonidan moliyaviy qo'llab-quvvatlash.

Xulosa

Qishloq xo'jaligida yetishtirilgan meva-sabzavotlarni qayta ishlash iqtisodiy rivojlanishning muhim omili hisoblanadi. Bu jarayon orqali mahsulotning qiymati oshadi, qo'shimcha ish o'rinlari yaratiladi va eksport hajmi ko'payadi. Shu bois, qayta ishlash sanoatini rivojlantirish uchun zamonaviy texnologiyalarni joriy qilish, malakali kadrlarni tayyorlash va moliyaviy qo'llab-quvvatlash zarur.

Adabiyotlar:

1. **Nazarov, A.** (2019). "O'zbekistonda meva-sabzavotlarni qayta ishlash sanoati."
2. **Karimov, I.** (2020). "Qishloq xo'jaligi mahsulotlarini qayta ishlashning iqtisodiy asoslari."
3. **Safarov, B.** (2018). "Zamonaviy texnologiyalar va qishloq xo'jaligi."
4. **Abdullaeva, G.** (2021). "Meva va sabzavotlarni qayta ishlash texnologiyalari."
5. **Rahimov, R.** (2017). "Qishloq xo'jaligi rivojlanishida davlatning roli."
6. **Ismoilov, E.** (2022). "Oziq-ovqat xavfsizligi va qishloq xo'jaligi."